

Handläggare
Jonas Tolf
Telefon: + 46 8 508 28 943

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2018-08-28 p. 16

Energimarknadsinspektionens rapport - Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i stamnätet för el, Ei R2018:06

Remiss från Kommunstyrelsen, Dnr KS 2018/1020

Förvaltningens förslag till beslut

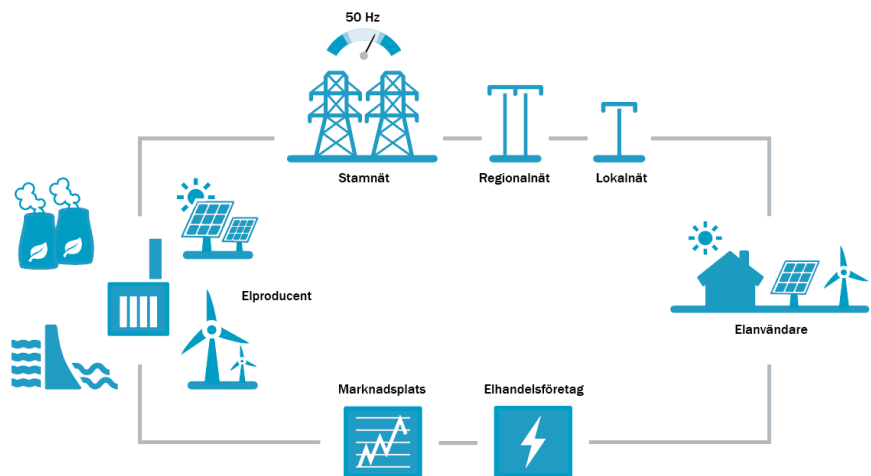
1. Tillstyrka att krav på att samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning ska ingå i investeringar i stamnätet.
2. Justera ärendet omedelbart.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Bakgrund

Det svenska elnätet har tre nivåer. Stamnätet transporterar el från elproducenterna till de regionala elnäten. Regionnäten transporterar el från stamnätet till lokalnäten och till större industrikunder. Lokalnäten transporterar sedan elen till hushåll, mindre industrier och övriga användare. Figur 1 ger en översiktlig bild av olika aktörer i elsystemet och de olika nivåerna i elnätet.

Figur 1. Översikt av elsystemet. Källa: Energimarknadsinspektionen (Ei)

I juni 2017 gav regeringen Energimarknadsinspektionen (Ei) i uppdrag att fastställa riktlinjer för samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar vid byggande av överföringskapacitet för el. Det övergripande syftet med uppdraget var att förbättra beslutsunderlagen vid stamnätsinvesteringar så att de projekt som genomförs är lönsamma för samhället.

Svenska Kraftnät är ensam ägare till stamnätet i Sverige och ska enligt sin instruktion upprätta en samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning vid investeringar i stamnätet, men kravet på samhällsekonomiska bedömningar vid investeringar i stamnätet har inte varit lagstyrt.

Tillståndsprövningen för nätkoncession innefattar parallella prövningar som följer av olika regelverk. Miljöbalken (1998:808) och ellagen (1997:857) gäller parallellt och ett beslut om nätkoncession enligt ellagen hindrar inte en prövning av andra regler i miljöbalken eller annan lagstiftning, t.ex plan- och bygglagen (2010: 900).

Ärendet

Ei föreslår i ärendet att ellagen samt elförordningen (2013:208) kompletteras med krav på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar för beviljande av nätkoncession för stamledning.

Den samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningen kan inte vägas mot miljöbedömningen eller bedömning enligt t.ex. plan- och bygglagen, eftersom det är fråga om separata prövningar.

Miljöprövningen följer av miljöbalkens regler medan den samhällsekonomiska analysen blir en del av prövningen av ledningens samhällsekonomiska lönsamhet vid koncessionsprövningen enligt ellagen. Detta hindrar dock inte att miljöeffekter ingår i den samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningen inför koncessionsansökan, liksom de samhällsekonomiska beräkningarna är en del av rimlighetsavvägningen enligt 2 kap 7 § miljöbalken.

I en samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning ingår ett antal olika effekter som ska beaktas. I bilaga 1 sammanfattas de effekter som Ei har föreslagit ska ingå i en nätkoncessionsansökan för stamnätsinvesteringar samt hur effekterna ska kvantifieras och värderas. I rapportens kapitel 5 ges en utförlig beskrivning av de effekter som föreslås ingå i de samhällsekonomiska bedömningarnas liksom hur effekterna föreslås kvantifieras och värderas.

Rapporten i sin helt kan laddas ned via

<https://www.regeringen.se/49e41a/contentassets/d76b7d0949ff4eedb1596813789be3f5/samhallsekonomiska-analyser-vid-investeringar-i-stamnatet-for-el.pdf>.

En sammanfattning av rapporten och förslag till ändringar i lag- och förordning framgår av bilaga 2.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till Miljö- och hälsoskyddsnämnden för yttrande senast 2018-08-24. Stadsledningskontoret har medgivit underhandsyttrande senast 2018-08-24 så att ärendet kan behandlas på Miljö- och hälsoskyddsnämndens sammanträde 2018-08-28.

Förvaltningens synpunkter och förslag

För att säkerställa att de mest samhällsekonomiska investeringarna prioriteras anser förvaltningen att det är viktigt att samhällsekonomiska bedömningar genomförs innan beslut om investeringar i stamnätet tas. Förvaltningen tillstyrker därför att ellagen samt elförordningen kompletteras med krav på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar för beviljande av nätkoncession för stamledning.

Förvaltningen anser att Ei:s förslag till hur de samhällsekonomiska bedömningarna ska genomföras är väl genomförda och har inga förslag till ändringar i denna del. Förvaltningen är dock tveksam till användningen av begreppet ”intressenter”. Begreppet finns inte

sedan tidigare i ellagen eller elförordningen och definieras inte heller i Ei:s förslag (det är inte heller ett vedertaget begrepp i miljöretten). Förvaltningens uppfattning är att ”intressenter” indikerar att det finns en särskild koppling mellan parterna, vilket kan bli vilseledande. Förvaltningen föreslår därför att begreppet intressent utgår, så att det istället preciseras i föreslagna 6 a § 3 st ellagen vilka kategorier (myndigheter, fastighetsägare, operatörer etc.) som kan bli aktuella samt att ordet intressent stryks i 14 a § 3 p i förordningen.

Förvaltningen vill särskilt understryka vikten av den samhälls-ekonomiska värderingen av effekten *Systemtillräcklighet* vid investeringar i stamnätet. Systemtillräcklighet bestäms av både *effektillräcklighet* och *nåttillräcklighet*. Effekttillräcklighet innebär att det finns tillräckligt med effekt (det vill säga antal Watt [W]) inom ett specifikt geografiskt område för att med hjälp av tillgänglig produktionskapacitet och överföringskapacitet tillgodose elanvändarnas effektbehov. Nåttillräcklighet innebär att den installerade produktionskapaciteten kan överföras där den behövs och med rätt kvalitet.

Förvaltningen vill visa på två exempel som uppstått eller kan uppstå i Stockholm p.g.a. bristande systemtillräcklighet.

I den växande staden ökar behovet av el till drift av bostäder, eldriven kollektivtrafik, elbilsladdning, gatubelysning, vattenrening m.m.. Idag råder brist på överföringskapacitet från stamnätet till Stockholmsregionen. Enligt Svenska Kraftnät kommer denna kapacitetsbrist att vara åtgärdad först framåt år 2027. Effekter av otillräcklig kapacitetsbrist i nätet är bl.a. svårigheter att etablera elintensiv verksamhet i Stockholm, t.ex. serverhallar från vilka värme kan återvinnas och på så sätt minska bränslebehov i stadens värmeförsörjning samt skapa arbetstillfällen.

Generaldirektören för Svenska kraftnät uttalade sig den 24 juli i Dagens Industri (www.di.se/hallbart-naringsliv/larmet-risk-for-elbrist-i-stockholm/) om brist på effekt i Stockholm och behov av att skjuta fram avvecklingen av avvecklingen av kolkraftvärmeverket (KVV6) i Värtaanläggningen till 2027. KVV6 är landets femte största utsläppskälla av koldioxid inom energisektorn enligt Naturvårdsverkets statistik.

Konsekvenserna av ovanstående exempel på bristande systemtillräcklighet skulle vägas i en samhällsekonomisk bedömning. Det är dock en fråga som kräver en rad överväganden som inte alltid

ingår i en samhällsekonomisk bedömning. Vad skulle det betyda för Stockholms internationella renommé att förlänga kolanvändningen i Värtan? Vad betyder de fortsatta koldioxidutsläppen för stadens mål att bli fossilbränslefri? De samhällsekonomiska övervägandena kan därför inte sensamt vara avgörande för den här typen av beslut.

SLUT

Bilagor

1. Energimarknadsinspektionens förslag på effekter som ska ingå i en samhällsekonomisk bedömning.
2. Sammanfattning av Energimarknadsinspektionens rapport
Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i stamnätet för el.

Bilaga 1

Energimarknadsinspektionens förslag på effekter som ska ingå i en samhällsekonomisk bedömning samt hur dessa ska kvantifieras och värderas.

Effekt	Kvantifiering	Värdering
Elmarknadsnytta	Med hjälp av elmarknadsmodeller (minst två tillgängliga och etablerade modeller)	Monetär
Marknadsmakt	Residual Supply index (RSI) och Herfindahl-Hirschman Index (HHI)	Enligt mått samt en kvalitativ analys
Systemtillräcklighet	Förändring av förväntade uteblivna elleveranser (Expected Energy Not Supplied, EENS)	Monetär (Value of Lost Load, VOLL)
	Nätets robusthet för olika utvecklingsscenarier – Variationen i sannolikheten för uteblivna elleveranser (Expected Energy Not Supplied, EENS)	Monetär (Value of Lost Load, VOLL)
Driftsäkerhet	Förändrad elmarknadsnytta för att hålla säkerhetsmarginaler i stamnätet	Monetär
	Nyttan av kapacitetsförstärkningar inom elområde	Monetär
	Elkvalitet	Kvalitativ
Balanssäkerhet	Förstärkningens nytta utöver elmarknadsnyttan på dagen före-marknaden: - Kostnad för balanshållning - Systemtjänster	Monetär
Kostnadseffektiv politisk måluppfyllelse	Nyttor i form av minskad resursåtgång för samhället att nå ett givet politiskt mål	Monetär/kvalitativ

Nätförluster	Nätmodell för att analysera förändringen av förluster	Monetär Elmarknadsmodeller
Bygg-, underhålls- och reinvesteringskostnader	Alla förväntade bokföringsmässiga kostnader som en åtgärd medför bör ingå i kostnadsbedömningen, avseende såväl byggnation som bedömt reinvesteringsbehov under investeringens ekonomiska livslängd	Monetär
Lokala intrångseffekter	Ianspråktagande av mark som inte är internaliserat i projektkostnaden. Lokala miljöeffekter som inte är internaliserade i projektkostnaden. Psykiska immisioner (ex. elektromagnetiska fält) och visuell påverkan för indirekt berörda fastigheter som inte är internaliserade i projektkostnaden	Monetär/kvalitativ Lantmäteriets värderingshandbok kan vara en bra utgångspunkt vid värderingen av intrångseffekten men detta värde måste kompletteras och justeras för att bättre reflektera det samhällsekonomiska värdet av marken under projektets ekonomiska livslängd
Utsläpp	Buller samt utsläpp till luft och vatten	Monetär/kvalitativ De prisdatabaser som finns bör användas om det inte finns särskilda skäl att frångå dessa (som då bör beskrivas)